20/11/2026

Πέρα από την επιβίωση: Το υπαρξιακό χρέος του ανθρώπου και η αναζήτηση της πνευματικής αλήθειας

/ Γνώμες

«Τι γαρ ωφελήσει άνθρωπον, εάν κερδήση τον κόσμον όλον και ζημιωθή την ψυχήν αυτού;» (Μάρκος 8,36)

Ο άνθρωπος έρχεται στον κόσμο χωρίς να έχει επιλέξει ούτε τον χρόνο ούτε τον τόπο της παρουσίας του. Βρίσκεται ξαφνικά μέσα σε μια πραγματικότητα που καλείται να γνωρίσει, να κατανοήσει και να ζήσει. Μεγαλώνει, αγωνίζεται, εργάζεται, δημιουργεί, αγαπά, αποκτά, χάνει, χαίρεται και υποφέρει.

- *Πέτρος Δ. Δαμιανός, Δρ. Φιλοσοφίας – Διδακτικό Προσωπικό ΕΜΠ*

Ολόκληρη η ζωή του μοιάζει συχνά με έναν αγώνα δρόμου για την εξασφάλιση της επιβίωσης και τη βελτίωση των συνθηκών της καθημερινότητάς του. Κάπου

ανάμεσα στις υποχρεώσεις, στις φιλοδοξίες και στις μέριμνες, όμως, υπάρχει ένα ερώτημα που συχνά παραμένει αναπάντητο: Γιατί βρίσκομαι εδώ; Και τι κάνω με τον χρόνο της ζωής που μου δόθηκε;

Είναι άραγε αρκετό να γεννηθούμε, να επιβιώσουμε, να δημιουργήσουμε οικογένεια, να αποκτήσουμε αγαθά και τελικά να φύγουμε από τον κόσμο, χωρίς να έχουμε αναζητήσει ποτέ το βαθύτερο νόημα της ύπαρξής μας;

Η ανθρώπινη ζωή δεν μπορεί να εξαντλείται στη βιολογική της διάσταση. Ο άνθρωπος δεν είναι μόνο σώμα που χρειάζεται τροφή, ασφάλεια και προστασία. Είναι και πνευματική ύπαρξη, προικισμένη με συνείδηση, ελευθερία, αναζήτηση και την ακατάπαυστη ανάγκη να υπερβεί τα όρια του εφήμερου. Η επίγνωση της θνητότητάς του, αντί να τον οδηγεί απλώς στον φόβο του τέλους, θα έπρεπε να τον αφυπνίζει μπροστά στο μεγαλείο και στην ευθύνη της ζωής.

Η ενασχόληση με την πνευματική μας διάσταση δεν είναι μια πολυτέλεια για τις ώρες που περισσεύουν ούτε μια δραστηριότητα στην οποία καταφεύγουμε όταν έχουμε λύσει όλα τα υπόλοιπα προβλήματα. Είναι ένα βαθύτερο υπαρξιακό χρέος. Γιατί, αν αφιερώσουμε ολόκληρη τη ζωή μας στο να εξασφαλίσουμε τα μέσα της ύπαρξής μας, χωρίς να αναρωτηθούμε ποτέ για τον σκοπό της, κινδυνεύουμε να έχουμε κερδίσει τη ζωή ως διάρκεια, αλλά να έχουμε χάσει το νόημά της.

Μέσα σε αυτή την αναζήτηση εμφανίζονται σήμερα πολλές προτάσεις μιας νέας, ανεξάρτητης από τη θρησκεία, πνευματικότητας. Η αυτογνωσία, ο διαλογισμός, η ενσυνειδητότητα, η θετική σκέψη, η συμπόνια και η προσωπική εξέλιξη παρουσιάζονται ως δρόμοι που μπορούν να οδηγήσουν τον άνθρωπο σε μια πληρέστερη ζωή, χωρίς την ανάγκη σύνδεσης με κάποια θρησκευτική παράδοση.

Για κάποιους έχουν αξία τέτοιου είδους πρακτικές. Θεωρούν ότι μπορούν να βοηθήσουν τον άνθρωπο να γνωρίσει καλύτερα τον εαυτό του, να περιορίσει το άγχος του, να καλλιεργήσει την ευαισθησία του και να αναπτύξει ουσιαστικότερες σχέσεις. Είναι όμως άλλο πράγμα να καλλιεργείς ορισμένες πλευρές της εσωτερικότητάς σου και άλλο να διαθέτεις μια ολοκληρωμένη πρόταση για το νόημα και τον προορισμό της ανθρώπινης ύπαρξης.

Ο διαλογισμός μπορεί να προσφέρει σε κάποιο βαθμό γαλήνη, αλλά δεν απαντά από μόνος του στο ερώτημα της αλήθειας. Η αυτογνωσία μπορεί να μας φέρει αντιμέτωπους με τον εαυτό μας, αλλά δεν μας αποκαλύπτει αναγκαστικά τον τελικό προορισμό μας. Η αγάπη και η προσφορά είναι πάντα πολύτιμες, αλλά χρειάζονται ένα βαθύτερο θεμέλιο που να εξηγεί γιατί αποτελούν τον δρόμο προς την πληρότητα του ανθρώπου.

Επιπλέον, όταν η προσωπική αναζήτηση αποκόπτεται από μια ζωντανή παράδοση, από μια κοινότητα και από μια συσσωρευμένη πείρα πνευματικής ζωής, υπάρχει ο κίνδυνος ο άνθρωπος να καταστήσει τον ίδιο του τον εαυτό μοναδικό κριτή της αλήθειας. Να επιλέγει όσα τον αναπαύουν, να απορρίπτει όσα τον δυσκολεύουν και να συγχέει την προσωπική του επιθυμία με την πνευματική του πρόοδο. Η εσωτερική εμπειρία δεν είναι πάντοτε αλάθητη και η ειλικρινής αναζήτηση δεν εγγυάται από μόνη της την ορθή κατεύθυνση.

Εδώ βρίσκεται η ιδιαίτερη αξία της Ορθόδοξης χριστιανικής πρότασης, που είχαμε το προνόμιο, μέσα στα δισεκατομμύρια των ανθρώπων που πέρασαν από αυτόν τον κόσμο, ως Έλληνες να κληρονομήσουμε. Η Ορθοδοξία δεν προσφέρει απλώς μια μέθοδο αυτοβελτίωσης ούτε υπόσχεται απλώς μια πιο ήρεμη και ισορροπημένη καθημερινότητα. Προσφέρει μια ολοκληρωμένη θεώρηση της ζωής, του ανθρώπου, του κόσμου και του θανάτου. Ο άνθρωπος δεν είναι απλώς ένα από τα πολλά δημιουργήματα του Θεού, έχει στο σύμπαν ιδιαίτερη αξία, είναι πλασμένος κατ’ εικόνα Του, και ο προορισμός του δεν περιορίζεται στην πρόσκαιρη ευτυχία, αλλά βρίσκεται στην κατά χάριν κοινωνία μαζί Του, στη θέωση.

Η πορεία αυτή δεν είναι μοναχικό ταξίδι προσωπικής επινόησης. Η Εκκλησία μεταφέρει, εκτός από τη διδασκαλία του Χριστού, την πείρα αιώνων μέσα από την Αγία Γραφή, τους Πατέρες, την ασκητική παράδοση, τη λατρεία, τα μυστήρια και την πνευματική καθοδήγηση. Προσφέρει στον άνθρωπο έναν δρόμο που δεν χρειάζεται να ανακαλύψει από την αρχή, αλλά καλείται να γνωρίσει, να ακολουθήσει ελεύθερα και να βιώσει προσωπικά.

Και κυρίως, του υπενθυμίζει ότι δεν μπορεί να αναζητήσει τον Θεό αποκομμένος από τον συνάνθρωπό του. Η Εκκλησία είναι κοινωνία προσώπων. Η αγάπη, η ταπείνωση, η συγχώρεση, η μετάνοια και η θυσιαστική προσφορά δεν είναι απλώς αρετές που μας κάνουν καλύτερους ανθρώπους. Είναι ο τρόπος με τον οποίο μαθαίνουμε να υπάρχουμε εν Χριστώ.

Βεβαίως, η συμμετοχή στη θρησκευτική ζωή δεν σημαίνει αυτομάτως και ουσιαστική πνευματική πρόοδο. Ούτε η μακραίωνη παράδοση απαλλάσσει τους

ανθρώπους από την ευθύνη να βιώνουν αυθεντικά όσα ομολογούν. Η πίστη δεν είναι ένας εξωτερικός τύπος που αρκεί να τηρούμε, αλλά ένας διαρκής αγώνας μεταμόρφωσης.

Ίσως, λοιπόν, το σημαντικότερο ερώτημα που πρέπει να θέσει ο καθένας στον εαυτό του δεν είναι απλώς πώς θα ζήσει καλύτερα, αλλά για ποιον λόγο ζει. Δεν αρκεί να μεριμνούμε για το σώμα, το σπίτι, την εργασία και το μέλλον μας, παραμελώντας εκείνη τη διάσταση της ύπαρξής μας που αναζητά το αιώνιο. Δεν αρκεί να περάσουμε από αυτόν τον κόσμο έχοντας φροντίσει για όλα όσα τελικά θα αφήσουμε πίσω μας, χωρίς να έχουμε ασχοληθεί με εκείνο για το οποίο μας διαβεβαίωσε ο Χριστός ότι δεν τελειώνει με τον θάνατο.

Η ζωή είναι δώρο, αλλά και ευθύνη. Ο χρόνος μας είναι περιορισμένος και κάθε μέρα που περνά δεν επιστρέφει. Η πνευματική αναζήτηση δεν μπορεί να αναβάλλεται επ’ αόριστον, σαν να πρόκειται για μια υπόθεση που θα μας απασχολήσει όταν περισσέψει χρόνος.

Δεν καλούμαστε απλώς να υπάρξουμε. Καλούμαστε να αναζητήσουμε την αλήθεια της ύπαρξής μας.

Και ίσως η μεγαλύτερη απώλεια δεν είναι να φύγουμε κάποτε από αυτόν τον κόσμο, αλλά να τον εγκαταλείψουμε χωρίς τελικά να πειστούμε για το βαθύτερο νόημα της παρουσίας μας σε αυτόν.

Η Ορθοδοξία δεν έρχεται να προσθέσει ακόμη μία ασχολία στην ήδη φορτωμένη ζωή μας. Έρχεται να της δώσει τον προσανατολισμό της. Δεν μας υπόσχεται απλώς να ζήσουμε καλύτερα τα λίγα χρόνια που έχουμε, αλλά μας καλεί να ανακαλύψουμε τον δρόμο προς την αιωνιότητα.

Γιατί, τελικά, το ζητούμενο δεν είναι μόνο πόσο θα ζήσουμε, αλλά πώς θα υπάρξουμε. Και κυρίως, με ποιον θα κοινωνήσουμε την ύπαρξή μας.

Πηγή: pemptousia.gr

Φωτογραφία: Ραφαήλ Γεωργιάδης